

Kartläggning av nulägesbild i länet inom området skadligt bruk/beroende

Vård och stödinsatser för personer med
samsjuklighet samt för barn och unga

Caroline Mörk och Henrietta Forsman, Utvecklingsledare, Avd Hälsa och välfärd/RSS Dalarna

Bakgrund uppdrag Samsjuklighet

LCHNV Dec 2020

Beslut fattas om fortsatt samverkans- och utvecklingsarbete inom områdena psykisk hälsa samt skadligt bruk och beroende. Ett fokusområde avser specifikt samsjuklighet- insatser som syftar till att skapa goda förutsättningar för samverkan för personer med samsjuklighet i form av skadligt bruk eller beroende och samtida psykiatrisk diagnos eller närliggande tillstånd.

LCHNV Feb 2021

Mot bakgrund av den nationella satsning som riktas kring målgruppen för samsjuklighet fattas därför beslut om ett brett regionalt uppdrag som syftar till att bidra till förutsättningar för att personer med samsjuklighet i Dalarna erbjuds en samordnad, behovsanpassad och personcentrerad vård och omsorg samt får de insatser de är i behov av. RSS får uppdraget. 1 personell resurs beslutas anställas för att leda uppdraget fram till utgången av 2022.

Sept 2021

Personell resurs tillträder sitt uppdrag.

Bakgrund uppdrag MiniMaria

- LCHNV dec-20
Förslag om utredning avseende MiniMaria-verksamhet i Dalarna
- LCHNV juni-2021
Beslut att ge styrgruppen i uppdrag att ta fram ett direktiv för att närmare utreda förutsättningarna för samverkan inom ramen för en MiniMaria-verksamhet i Dalarna
- Utvärderingen av länets tillnyktringsplatser 2020-2021
Kvarstående behov av lösning för unga under 18 år påtalades
- Styrgruppen för En samlad ungdomshälsa
Lyft behovet av, samt möjligheterna till, att starta verksamhet liknande Maria ungdom/MiniMaria

Maria-mottagningar

- Målgrupp: Unga med skadligt bruk eller beroende samt deras närstående
- Erbjuder psykosocial och medicinsk bedömning, drogtestar samt individuell eller familjeterapeutisk behandling
- Specialiserad öppenvårdsenhet
- Integrerad verksamhet
- Riktade och synkroniserade vård- och stödinsatser – tvärprofessionellt
- Drivs i samverkan mellan region och kommuner

Rapport MiniMaria 2019-02-01, projekt MiniMaria Södra Älvsborg; Utvärdering av Mariamottagning mellersta Skåne. Slutrapport, maj 2020. Tranquist utvärdering AB; [Samsjuklighetsutredningens delbetänkande SOU 2021:93](#)

Maria-mottagningar – syfte och målsättning

- Hög tillgänglighet – tidiga och snabba insatser
- Effektiv och god vård och behandling för målgruppen
- Samordningsvinster för både individen, närstående och verksamheterna
- Möjliggöra och erbjuda en mer sammanhållen vårdkedja
- Kompetenscentrum – spetskompetens/ specialiserad vård och stöd, rådgivning till andra verksamheter och yrkesgrupper som kommer i kontakt med ungdomar
- Helhetssyn – fokus på hela ungdomen och nätverket

Rapport MiniMaria 2019-02-01, projekt MiniMaria Södra Älvsborg; Utvärdering av Mariamottagning mellersta Skåne. Slutrapport, maj 2020. Tranquist utvärdering AB; [Samsjuklighetsutredningens delbetänkande SOU 2021:93](#)

Målgruppen och problemet

- Gällande barn och unga som själva har problem med skadligt bruk och beroende är det utredningens bedömning att de **i första hand får insatser från socialtjänsten**
 - Ca 74 000 barn och unga fick någon gång en behovsprövad öppenvårdsinsats inom socialtjänsten under 2020.

[Samsjuklighetsutredningens delbetänkande SOU 2021:93](#)

- Ca 11% **av ungdomarna i 18-årsåldern** har ett beroende och 4% ett skadligt bruk av alkohol eller narkotika.

[Samsjuklighetsutredningens delbetänkande SOU 2021:93](#) med hänvisning till Gerdner, Arne & Håkansson, Anders C. 2021. *Epidemiology of adolescent mental health disorders in a Swedish community sample. (Preliminära data, manuskript under arbete).*

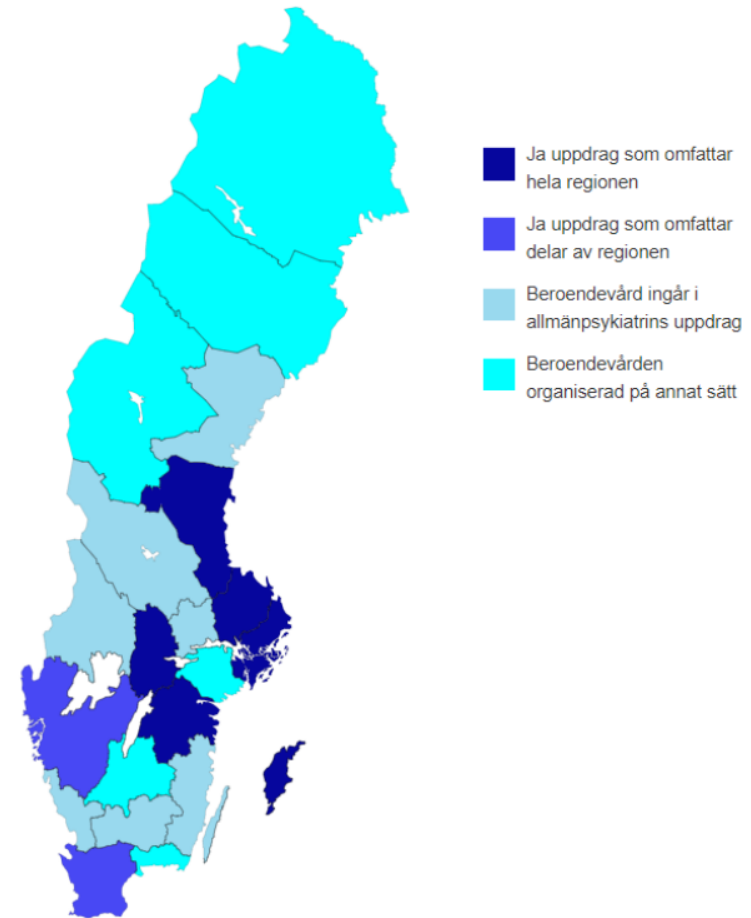
Målgruppen och problemet, forts

Bland ungdomar aktuella på Maria-mottagningarna i Stockholm, Västra Götaland och Skåne har mer än 60% problem med skolan, omkring 40% har besvärliga uppväxtvillkor (missbruk, psykiska problem och våld i sin nära omgivning) och omkring 30% är dömda för brott.

[Samsjuklighetsutredningens delbetänkande SOU 2021:93](#) med hänvisning till Dahlberg, M. & Anderberg, M. 2019, Maria-mottagningarna i Stockholm, Göteborg och Malmö – Ungdomar i öppenvård år 2019.

Specialiserad beroendevård barn

- Mindre vanligt med specialiserad beroendevård för barn.
- En utmaning att erbjuda vård för beroende generellt och ytterligare en utmaning för BUP.

2021-12-03

Avdelningen för Vård och omsorg

Från Temadag om samsjuklighet, SKR, 3/12

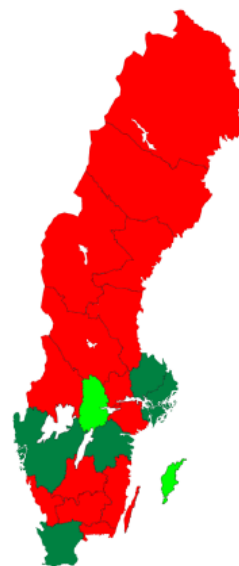
Integrerade verksamheter

Integrerad öppenvård
BoU MiniMaria

Ja, flera verksamheter

Ja, en verksamhet

Nej

2021-12-03

Avdelningen för Vård och omsorg

Från Temadag om samsjuklighet, SKR, 3/12

Fler integrerade verksamheter för barn och unga

Ett sätt att möta barn och ungas behov av tidiga tvärprofessionella insatser vid skadligt bruk eller beroende, och att uppmärksamma, utreda och åtgärda både medicinska och sociala problem, är **integrerade verksamheter där personal från hälso- och sjukvården och socialtjänsten arbetar tillsammans.**

Mariamottagningar = specialiserade öppenvårdsmottagningar som erbjuder psykosocial och medicinsk bedömning av alkohol och drogproblem, drogtester samt individuell eller familjeterapeutisk behandling. Drivs ofta i samverkan mellan region och kommuner.

I vissa fall kan ungdomar också få hjälp med alkohol- och narkotikaproblem på ungdomsmottagningar och på första linjen-verksamheter för psykisk ohälsa. Även dessa verksamheter drivs ibland som integrerade verksamheter.

[Samsjuklighetsutredningens delbetänkande SOU 2021:93](#)

Beröringspunkter mellan uppdrag MiniMaria och uppdrag Samsjuklighet

Ungdomars alkohol- och narkotikaanvändning har ett **samband med flera olika medicinska problem och konsekvenser**, som till exempel drogutlösta psykoser, alkoholförgiftning, olycksfall, självskadebeteende, självmord och psykisk ohälsa.

- I studie av barn och unga inom Maria-mottagningars verksamheter hade 45% pågående eller tidigare vård inom psykiatrisk vård. ¹
- Bland unga 10-17 år vårdade för skadligt bruk och beroende har > 30% också vårdats för ADHD. ²

[Samsjuklighetsutredningens delbetänkande SOU 2021:93](#) med hänvisning till 1) Dahlberg, M. & Anderberg, M. 2019, Maria-mottagningarna i Stockholm, Göteborg och Malmö – Ungdomar i öppenvård år 2019 samt 2) Socialstyrelsen 2019, Kartläggning av samsjuklighet i form av psykisk ohälsa och beroendeproblematik.

Beröringspunkter och behov av kartläggning

- **Behovet av integrerade multidisciplinära verksamheter och samverkansstrukturer** förespråkas för både personer med samsjuklighet och för barn- och unga.
 - I samband med framtagandet av ett utredningsdirektiv identifierades att **flera verksamheter som delvis möter målgruppens behov** redan finns i länet och att det därför, som ett viktigt första steg, fanns behov av att göra en djupare kartläggning av dessa.
- Behov av kartläggning av nulägesbilden i länet

Fördjupad nulägesanalys/kartläggning MiniMaria och uppdrag Samsjuklighet

Syfte

- Att få en övergripande bild av hur samverkan fungerar och vilka insatser/behandlingar som ges till målgrupperna idag ur ett regionalt perspektiv.
- Att kartlägga vilket kompetensbehov och eventuella ytterligare verksamhets- och samverkansformer som efterfrågas, alternativt behöver utvecklas, för att bättre kunna möta målgruppernas behov av samordnad, behovsanpassad och personcentrerad vård.
- Att få en övergripande bild av hur arbetet med brukarinflytande och delaktighet bedrivs samt i vilken utsträckning individbaserad systematiskt uppföljning förekommer av de insatser och behandlingsmetoder som ges till målgrupperna.

Fördjupad nulägesanalys/kartläggning MiniMaria och uppdrag Samsjuklighet, forts

Metoder

- Dialoger
- Djupintervjuer
- Studiebesök
- Omvärldsbevakning
 - Samsjuklighetsutredningen
 - Rapporter, utvärderingar och beskrivningar av befintliga verksamheter
 - Statistik

Pågående och planerade dialoger

- En samlad ungdomshälsa
- Ungdomsmottagningar
- Samverkan Falu kommun, Abila öppenvård och Högskolan Dalarna
- LOVIS, Gagnefs kommun
- Tillsammans för varje barn, Falu kommun
- Regionalt HVB
- Ex-it, Borlänge kommun
- BUP
- Beroendesamordnare och olika beroendeteam/enheter
- LARO
- Brukarråd/föreningar, referensgrupp med brukarperspektiv
- Habiliteringen
- Socialpsykiatri

Dialog, förankring och kommande steg

- LPO Psykisk hälsa 6/12
- Genomföra/slutföra planerade dialoger
- Sammanfatta våra iakttagelser tillsammans med input från omvärldsspaning
- Återkomma ang ställningstaganden kring nästa steg gällande MiniMaria-uppdraget
- Återkomma med analys, rapport och nulägesbild samt åtgärdsförslag gällande Samsjuklighetsuppdraget

Kontaktuppgifter

Henrietta Forsman – Utvecklingsledare

Region Dalarna – [Hälsa och Välfärd](#)

[RSS Dalarna](#)

Telefon: 023-490074

E-post: henrietta.forsman@regiondalarna.se

Caroline Mörk – Utvecklingsledare

Region Dalarna – Avdelningen för [Hälsa och välfärd](#)

[RSS Dalarna](#)

Telefon: 023-491801

E-post: caroline.mork@regiondalarna.se